יא א מיי' פ"ו מהלכות גירושין הלכה י סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קמ סעיף ח ועי' בב"י:
יב ב מיי' שם טוש"ע שם סעי' ו בהג"ה ועי' במ"מ שם:
יג ג ד מיי' פ"ו מהל' גירושין הל"ט סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמא סעי' א:
יד ה מיי' פ"ו מהל' גירושין הל"ח סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קכב סעי' א:
טו ו מיי' שם פ"ו הל"ט סמג שם טוש"ע שם סעי' ב:
טז ז מיי' שם פ"ו הל"ט סמג שם טוש"ע שם סי' קמ סעי' ד:
יז ח מיי' שם הל"א [ופ"ב] סמג שם טוש"ע שם סי' קמא סעי' ח:

מאי לאו בהילך ור' נתן לא בהולך ורבי ת"ש לפיכך אם אמר לו הבעל אי אפשי שתקבל לה אלא הולך ותן לה רצה לחזור יחזור טעמא דאמר אי אפשי הא לא אמר אי אפשי רצה לחזור לא יחזור מאי לאו בהילך ור' נתן לא בהולך ורבי ת"ש הולך גט זה לאשתי רצה לחזור יחזור הילך גט זה לאשתי רצה לחזור לא יחזור מאן שמעת ליה דאמר בהולך רצה לחזור יחזור ר' נתן וקאמר בהילך רצה לחזור לא יחזור ש"מ [א]הילך כזכי דמי ש"מ אתמר [ב]התקבל לי גיטי ואשתך אמרה התקבל לי גיטי והוא אומר הולך ותן לה אמר ר' אבא אמר רב הונא אמר רב נעשה שלוחו ושלוחה וחולצת למימרא דמספקא ליה לרב אי הולך [א]כזכי דמי אי לאו כזכי דמי והא [ב]אתמר הולך מנה לפלוני שאני חייב לו אמר רב חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר התם [ג]ספק ממונא לקולא הכא ספק איסורא לחומרא אמר רב [ד]אין האשה עושה שליח לקבל לה גיטה מיד שליח בעלה ור' חנינא אמר [ג]אשה עושה שליח לקבל לה גיטה מיד שליח בעלה מ"ט דרב איבעית אימא משום בזיון דבעל אב"א [ה]משום חצרה הבא לאחר מיכן מאי בינייהו איכא בינייהו דקדמה איהי ושויה שליח מעיקרא ההוא גברא דשדר לה גיטא לדביתהו אזל שליחא אשכחה כי יתבה וקא לישא אמר לה הילך גיטך אמרה ליה ליהוי[ו] בידך אמר רב נחמן אם איתא לדרבי חנינא עבדי בה עובדא אמר ליה רבא ואם איתא לדר' חנינא עבדת בה עובדא הא לא [ז]חזרה שליחות אצל הבעל שלחוה לקמיה דר' אמי שלח להו לא חזרה שליחות אצל הבעל ור' חייא בר אבא אמר [ח]נתיישב בדבר הדור שלחוה קמיה דר' חייא בר אבא אמר [ט]כל הני שלחו לה ואזלי כי היכי דמספקא להו לדידהו [ד]הכי נמי מספקא לן לדידן הוי דבר שבערוה ודבר שבערוה חולצת הוה עובדא ואצרכה רב יצחק בר שמואל בר מרתא גט וחליצה תרתי גט מחיים וחליצה לאחר מיתה ההיא דהוו קרו לה נפאתה אזול סהדי כתוב תפאתה אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב עשו עדים שליחותן מתקיף לה רבה מי קאמר להו כתובו חספא והבו לה אלא אמר רבה ודאי אי כתוב סהדי גיטא מעליא ואבד עשו עדים שליחותן מתקיף לה רב נחמן מי קאמר להו כתבו ואנחוה בכיסייכו אלא אמר רב נחמן [ה]כותבין ונותנין אפי' מאה פעמים: בעא מיניה רבא מרב נחמן כתבו ותנו לשליח מהו סלוקי סליק להו או דילמא לטירחא דידהו חייש א"ל רבינא לרב אשי ויוליך לה מהו [י]תיקו: רשבג"א אף האומרת טול לי גיטי אם רצה לחזור לא יחזור: תנו רבנן [ז]טול לי [י]ושא לי ויהא לי בידך כולן לשון קבלה הן:

מתני' [ח]האשה שאמרה התקבל לי גיטי צריכה שתי כיתי עדים שנים שאומרי' בפנינו אמרה ושני' שאומרים בפנינו קבל וקרע אפי' הן הראשוני' והן האחרוני' או

תוספות

דקדמה איהי ושויה שליח מעיקרא. הוה מצי למימר דאיכא בינייהו היכא דלא קפיד בעל:

כותבין ונותנין אפי' ק' פעמים. נראה לר"י היכא דלא נאבד הגט אלא שמסופקין בו אם נעשה כתיקון אם לאו דאין לעשות אחר שהרי עשו שליחותן אם הוא כשר לפיכך טוב ללמד את הבעל שיצוה[טו] לעשות כמו שירצו עד שיצאו מן הספק: **אפי'** הן הראשונים והן האחרונים. וא"ת מאי אפילו אדרבה הכי עדיף טפי[א] דלא הוי חצי דבר וי"ל משום דכת אחת דומה לשקר דהיכי מתרמי שהיו בשעת אמירה ובשעת קבלה[ב] וגבי גט הוה לן למיחש שמא שכרתם האשה כדאשכחן בסוף פירקין באומר אמרו שמא תשכור עדים והדר קאמר או אחד מן הראשונים ואחד מן האחרונים ואחד מצטרף עמהם[ג] אפילו לאותו יחידי לא חיישינן שמא שכרתו וא"ת לר' עקיבא דאמר במרובה (ב"ק דף ע:) ובחזקת הבתים (ב"ב דף נו:) דבר ולא חצי דבר היכי מכשרינן הכא שתי כיתי עדים וי"ל דלמ"ד בגמרא שליח נאמן לא צריכי עדי אמירה לעדי קבלה[ד] וכוליה דבר הוא ואפילו למ"ד בעל נאמן ה"מ כששלשתן בעיר בעל שליח ואשה כמו שמפרש בגמ' הלכך כיון דאם אין שלשתן בעיר לא צריכי עדי אמירה לעדי קבלה כוליה דבר הוא:

[טז]**בעל** אומר לפקדון. הא דלא נקט בעל אומר להולכה ושליש אומר לקבלה משום[ה] דלא שייך האי טעמא דקאמר דאם איתא לגירושין לידה הוה יהיב לה[ו] אלא כשאומר הבעל לפקדון:

ושליש אומר לגירושין. פירוש שאומר שהיה שליח לקבלה ומיירי כשיש שנים שמעידין בפנינו אמרה דשויתיה האשה שליח לקבלה כדתנן במתני':

בעל

רש"י

מאי לאו בהילך. קתני בה ור' נתן היא דפליג בהולך ומודה בהילך: **אם אמר לו הבעל כו'.** משנתינו היא: **מאי לאו בהילך.** תנן במתני': **נעשה שלוחו ושלוחה וחולצת.** אם מת הבעל קודם שהגיע גט לידה חולצת ולא מתייבמת: **מספקא ליה אי הולך כזכי.** ונתגרשה בקבלתו של זה אי לאו כזכי: **חייב.** המשלח באחריותו שהרי לא זכהו המלוה לשולחו: **ואם בא לחזור אינו חוזר.** אלמא כזכי דמי: **ספק ממונא לקולא.** והמוציא מחבירו ידו על התחתונה לפיכך אינו חוזר: **משום בזיון דבעל.** כסבור קלותי בעיניה שאינה מקבלתו בעצמה דאילו כי עבדא[יא] לקבל מיד הבעל אין כאן חשש בזיון דהא ידע ולא קפיד: **משום חצרה הבאה לה לאחר מיכן.** לאחר שנתן לה הבעל הגט בחצר של אחרים קנאתו דההוא לאו גיטא הוה דבעינן ונתן בידה[יב] או בחצרה דאיתרבאי מידה וזה בשעה שנתן לא היה החצר שלה וגזרינן שלא יקבל שליח האשה מיד שליח בעלה משום דדמי להא שקדם הבעל ומסרו ליד שליח ואחר כך עשתה היא שליח לקבלו ואתו נמי למימר חצר הוי שליח הבעל וכשקנאתו היא נעשה החצר עצמו שלוחה: **מאי בינייהו.** בין הני תרי לישני: **דקדמה איהי ושויה שליח.** דידה קודם שמסר הבעל ליד שלוחו דהשתא לא דמי לחצר הבא לאחר מיכן: **ליהוי בידך.** ותהיה אתה שלוחי לקבלה: **אם איתא לדרבי חנינא.** אם הייתי יודע שהלכה כמותו: **עבידנא.** בהא מילתא עובדא כוותיה ואמינא מגורשת ולא חיישינן לחצרה הבאה לאחר מיכן: **לא חזרה שליחות אצל הבעל.** שליח שחזר ונעשה שליח למי שנשתלח לו ניתק משליחות הראשון עד שלא היה לו שהות לחזור אצל שולחו ולומר עשיתי שליחותך ושליחות שאינה ראויה לחזור ולהגיד אינה שליחות: **נתיישב בדבר.** נעיין בה עד שיתיישב דעתנו להשיב כהלכה: **הדור שלחוה.** לאחר ימים לדעת מה נתיישב בדבר: **כל הני.** כל אלו פעמים חוזרים ושולחים: **הוי דבר שבערוה.** שנולד בו ספק בבית המדרש: **חולצת ולא מתייבמת.** אם מת: **הוה עובדא.** כי האי גוונא: **ואצרכה גט.** אחר משום דלא חזרה שליחות: **תרתי.** בתמיה אם גט למה חליצה משמת: **גט מחיים.** אם באת לינשא מחיים צריכה גט שני: **וחליצה לאחר מיתה.** אם מת ולא נתן לה גט[יג]: **נפאתה.** כך שמה: **אזול סהדי.** שאמר להם בעל כתבו גט ותנו לה: **וכתבו תפאתה.** טעו בשמה: **עשו עדים שליחותם.** לגט אחד שעשאם שלוחים ועדים והרי כתבו גט אחד ואינן שלוחים עוד לחזור ולכתוב גט כשר: **ואבד.** קודם שנתנוהו לה: **עשו עדים שליחותם.** ואינן רשאין לכתוב גט שני וליתן לה שהרי כבר כתבו גט כשר: **כתבו ותנו לשליח.** לשליח שלי שמיניתי וכן עשו ואבד בדרך מי אמרינן עשו כל שליחותם ונסתלקו: **או דלמא.** האי נמי עד שיבא גט לידה ותתגרש עשאן שלוחין לכתוב אלא לטירחא דידהו חש שלא להטריחם בהולכה: **א"ל רבינא לרב אשי ויוליך לה מהו.** את"ל בהך דלא אמר אלא כתבו ותנו לשליח והם כתבו ונתנו לו ואבד דעשו שליחותם דהא כל מה שלום גמרו ועשו הכא מאי מי אמרינן כיון דאמר כתבו ותנו לשליח ויוליך לה עשאן שלוחים לחזור ולכתוב עד שיגיע לידה לכך פירש להם כל כך או דלמא לא שנא: ה"ג **טול לי שא לי יהא לי בידך כו':** **מתני' האשה שאמרה התקבל לי גיטי.** והוא חזר ואמר קבלתי: **צריכה.** להביא לפנינו ב' כיתי עדים: **שנים שיאמרו בפנינו אמרה.** לו לקבלו: **ושנים שיאמרו בפנינו קבל וקרע.** ובגמרא[יד] פריך למה לו למיקרעיה: **אפי' הן כו'.** שהשנים שאמרה בפניהם הן עצמן ראו כשקבלו:

או

א) [לעיל יד. סב:], ב) לעיל יד., ג) [כתובות עג: וש"נ], ד) לעיל כד., ה) לעיל כח., ו) [הר"ן גורס ליהוי לי בידך ע"ש. רש"ש], ז) [לעיל כד.], ח) [ב"ק כ:], ט) [שם: שבועות מח.], י) [רי"ף ורא"ש לא גרסי ושא לי], יא) [ברש"י בריי"ף נוסף: שליח], יב) [דברים כד], יג) [ברש"י בריי"ף נוסף: אחר], יד) [לקמן סד.], טו) [בפסקי תוס' הנוסח: שיצוה להם לעשות כמה שירצו וכו' וכצ"ל. רש"ש], טז) [ג' דבורים אלו שייכים לדף סד ע"א],

מוסף רש"י

מוסף תוספות

פסקי רי"ד

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

או אחד מן הראשונים ואחד מן האחרונים ואחד מצטרף עמהן: **גמ'** איתמר בעל אומר לפקדון ושליש אומר לגירושין מי נאמן רב הונא אמר בעל נאמן ורב חסדא אמר [א]שליש נאמן רב הונא אמר בעל נאמן דאם איתא דלגירושין יהביה ניהליה לדידה הוה יהיב לה ניהלה ורב חסדא אמר שליש נאמן דהא הימניה מתיב ר' אבא [א][ב]הודאת בעל דין כמאה עדים דמי [ג]ושליש נאמן משניהם כיצד זה אומר כך וזה אומר כך שליש נאמן שאני ממון דאיתיהיב למחילה והא תניא וכן לגיטין גיטי ממון והתניא וכן לשטרות [ד]מידי גבי הדדי תניא תנן האשה שאמרה התקבל לי גיטי צריכה שתי כיתי עדים שנים שיאמרו בפנינו אמרה ושנים שיאמרו בפנינו קבל וקרע ואמאי ליהמניה לשליש מי קא נפיק גיטא מתותי ידיה דליהמניה תינח אמרה קיבל למה לי אמר רב' הא מני ר"א היא דאמר [ג]עדי מסירה כרתי קרע למה לי אמר רב יהודה א"ר בשעת השמד שנו אמר רבה ומודה רב הונא דאי אמרה איהי לדידי אמר לי שליש דלגירושין יהביה ניהליה מהימנא מי איכא מידי דשליש גופיה לא מהימן ואיהי מהימנא אלא [ד]אי אמרה קמאי דידי לגרושין יהביה ניהליה מהימנא מיגו דאי בעיא אמרה לדידה יהביה ניהליה בעל [ה]בעל אמר לגירושין ושליש אומר לגירושין והיא אומרת נתן לי ואבד אמר רבי יוחנן [ז]הוה דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים ואמאי וליהימניה לשליש מי קא נפיק גיטא מתותי ידיה דלהימניה ולהימניה לבעל דאמר [ה]רב חייא בר אבין א"ר יוחנן בעל שאמר גירשתי את אשתי נאמן מי קאמר גירשתי ולימא חזקה שליח עושה שליחותו [ו]דאמר רבי יצחק [י]האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה סתם ומת שלוחו אסור בכל הנשים שבעולם חזקה שליח עושה שליחותו

הני

רש"י

או אחד מן הראשונים ואחד מן האחרונים ואחד. שלישי שנעשה עד בזו ובזו מצטרף עמהם: **גמ' בעל אומר לפקדון.** גט שנתון ביד שליש בעל אומר לפקדון נתתיו בידך ושליש אומר לגירושין נתת לי שהייתי שלוחה לקבלה ונתגרשה בקבלתי והאיש והאשה יחד בעיר: **דהא הימניה.** כשמסרו בידו: **דאיתיהיב למחילה.** שאם מחלו מחול הלכך שליש נאמן דכיון שהאמינו ומסר בידו נתרצה בהבטחתו עליו למחול על ממונו ולהאמין כל מה שיאמר אבל במילתא דאיסורא אין בידו להאמין: **גיטי ממון.** שאין גט אלא לשון שטר: **מידי גבי הדדי תניא.** וכן לגיטין וכן לשטרות דנימא מדהא לשטרות דממון קמייתא לגיטי נשים הני תרי תנאי נינהו ותרוייהו בממון איירי: **ואמאי.** בעי עדים כלל לא בקבלה[ז] ולא באמירה אלא באמירתו בלבד להימניה דהא הימניה בעל: **מי קא נפיק גיטא מתותי ידיה.** בפנינו להראותו לנו דניהמניה הא קרעו ואע"פ שהקרעים בידו בפנינו אין שליש אא"כ השליחות בידו דמיגו דאי בעי הוה עביד ביה מאי דקאמר נאמן נמי על אמירתו אבל זה שקרעו אין בידו למוסרו בידה: **תינח אמרה קיבל למה לי.** לאתויי עדים שראוהו מקבלו מיד הבעל הרי הוא בידו בפנינו והא ודאי קבליה: **רבי אלעזר היא.** דאמר אין גט כשר בלא עדי מסירה: **קרע למה לי.** כלומר למה לי למקרעיה: **שעת גזרת השמד הוה.** שגזרו על המצות: **שליש גופיה לא מהימן ואיהי.** כי אמרה משמיה מהימנא: **בעל אומר לגירושין.** נתתיו לשליש למוסרו לה: **גירשתי את אשתי נאמן.** דמה לו לשקר הרי בידו לגרשה: **מי קאמר גירשתי.** שליח להולכה הוא דעבד: **ולימא דחזקה שליח כו'.** כיון דבעל נאמן דמסריה להאי על מנת לגרשה נימא שחזקה שהשליח עושה שליחותו: **אסור בכל הנשים.** שמא זו קרובת ארוסתו שקדש לו שלוחו היא אא"כ חזר שלוחו לומר לו פלונית קדשתי לך או לא קדשתי לך שום אשה:

לחומרא

תוספות

בעל נאמן דאם איתא דלגירושין כו'. וא"ת א"כ מה הועילו חכמים דתקון לומר [א] בפני נכתב ובפני נחתם משום דאי אתי בעל ומערער לא משגיחינן ביה אכתי יערער שיאמר לפקדון נתתי ואי דאיכא עדים דיהבינהו לגירושין התם לא בעינן בפני נכתב [ב] וי"ל דלא מהימן אלא בשלשתן בעיר דשייך האי טעמא דלדידה הוה יהיב לה והא דפריך לרב חסדא ממתניתין משמע דלרב הונא ניחא היינו משום דלדידיה איכא לאוקמי בשלשתן בעיר וא"ת והנהו דמלרכי (לעיל דף ו.) מערסא לערסא ומשכונה לשכונה דבעיר אחת מה הועילו חכמים בתקנתן וי"ל דסברי כרב חסדא דאמר שליש נאמן אפי' בעיר אחת אי נמי התם איירי כשהבעל אומר כתבו ותנו והלך לדרכו [ג] דליכא למימר לדידה הוה יהיב לה:

שליש נאמן דהא הימניה. אפי' אומר הבעל שנתן לו בפני עדים [ד] מ"מ סמך עליו דזימנין דמייתי עדים או אזלי למדינת הים דאין לפרש דנאמן השליש מטעם מיגו דאי בעי עביד ביה מאי דקאמר שיכול למוסרו לאשה כדפי' בקונטרס בסמוך חדא דבלא שום מיגו הימנוהו רבנן לשליש כדמשמע בסוף זה בורר (סנהדרין דף לא.) גבי ההיא סבתא דאפקידו גבה שטרא ואמרה דפריע הוא והימנה רב נחמן בלא שום מיגו דכיון דאיתחזק בב"ד אי בעי קלתיה לא אמרינן [ה] ועוד אי חשיב מיגו לא הוה פליג רב הונא דהיכא דאיכא מיגו מודה כדאמרינן בסמוך ומודה רב הונא דאי אמרה קמי דידי כו' אלא לא חשיב מיגו דהא אין ביד השליח למוסרו לאשה דשמא האשה לא תתרצה לקבל הגט כיון דבעלה אומר לפקדון [ו] לכך נראה לפרש דהא הימניה כיון שמסר בידו [ז] על דעת כן מסר לו שיהא לגירושין אם יאמר לגירושין אע"פ שהוא משקר ולפי זה מהימנינן ליה לשליש אפילו בדברים העשויים להשאיל ולהשכיר היכא דלא אמר בתורת שאילה אלא אומר בפקדון יהבי' ניהליה: **מתיב ר' אבא הודאת בעל דין כמאה עדים דמי ושליש נאמן.** משמע דנאמן אפילו כולן בעיר אחת אע"ג דאיכא למימר דאם איתא דלאו לפקדון יהביה [ח] הוה יהיב ליה [ט]: **שאני ממון דאיתיהיב למחילה.** כיון שהאמינו ומסר בידו נתרצה בהבטחתו עליו למחול על ממונו ולהאמין על כל מה שיאמר אפי' ישקר שהאמינו להפסידו ממונו אפילו שלא כדין אבל במילתא דאיסורא אין בידו להאמינו ורב חסדא סבר דבגט נמי שליש נאמן דעל כן נתן לו שיהא לגירושין אם יאמר לגירושין כדפירשנו: **ולהימניה לשליש.** פי' אמאי צריך שנים שיאמרו בפנינו קיבל אבל צריך לעולם שנים שיאמרו בפנינו אמרה כדפירשנו לעיל ומשני מי נפיק גיטא מתותי ידיה דהנך קרעים שבידו שמא מצאו באשפה [י] דדוקא היכא שהגט שלם בידו [יא] דהימניה הבעל ומסרו לו נאמן: **תינח בפנינו אמרה.** פירוש תינח דבדין צריך שנים שיאמרו בפנינו אמרה [יב] ומזה לא הוה קשה מעולם אלא בפנינו קיבל למה לי נהי דלא סגי בשנים אומרים בפנינו אמרה כיון דנקרע הגט ולא נפיק גיטא מתותי ידיה מ"מ למה לי בפנינו קיבל לא היה צריך אלא לעדים שראוהו בידו שלם [יג]: **רבי אלעזר היא** דאמר עדי מסירה כרתי. ומיירי שאין העדים חתומין בו ולכך לא סגי במה שראוהו בידו שלם כיון שלא ראו הקבלה אבל אם עדים חתומין בו כשר [יד] אפי' אין כאן עדי מסירה לפנינו דמסתמא נמסר בפני עדים ונעשה כדין כדאמרי' בהשולח (לעיל דף לו.) אמר רבה לא צריכא אלא לר' אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי תיקנו חכמים עדי חתימה דזימנין דמייתי סהדי או אזלי למדינת הים ולקמן בהמגרש (דף פו.) תנן במילתיה דרבי [ט] אליעזר גופיה אין העדים חותמין על הגט אלא מפני תיקון העולם [טו]: **אסור בכל הנשים שבעולם.** אבל לכל אדם אין לאסור לקדש ולחוש שמא זאת היא שקדש השליח דאם איתא דנתקדשה לא היתה חוזרת ומתקדשת אבל האי אסור לקדש שמא שלוחו קידש לו אחת מקרובותיה כגון אמה ואם אמה וכיולא בהן ואפי' באות כל הקרובות ואמרו שלא נתקדשו לא סמכינן אדיבורא בעלמא ואם תאמר יתומה קטנה תיאסר לכל אדם שמא אביה קדשה לזה השליח [טז] ונראה דקנסא בעלמא הוא דקנסינן ליה שלוה לקדש סתם [יז] ולא חשש על עצמו שלא יבא לידי תקלה אבל מן הדין מותר בכל הנשים [°] דאין זה חזקה גמורה דאינה בידו להתקדש שמא לא תתרצה ועוד דאזלינן בתר רובא ומ"מ מוכיח שפיר דחזקה שליח עושה שליחותו דאי לאו הכי לא הוה ראוי לקנוס כאן והא דפריך עלה בנזיר בפ"ב (דף יב.) מקן [ט]סתומה שפרח אחד מהם לאויר העולם יקח זוג לשני ואילו שאר קינין בעלמא מיתקנן [יח] ואע"ג דהכא קנסא בעלמא מ"מ פריך שפיר דהתם נמי הוה לן למקנסיה על שלא נזהר שלא יפרח וממה דשאר קינין בעלמא מיתקנן לדידיה פריך [יט] והא דמשני אמינא לך הנא אשה דלא ניידא לאו משום דתיחשב כקבועה שלא תתבטל ברוב [כ] דבדבר המתערב ואינו ניכר לא אמרינן דליהוי קבוע דידיה כמחצה על מחצה אלא כלומר מחמת קביעותא קנסינן טפי מבגוזל. [וע"ע תוס' נזיר יב. ד"ה אסור]:

הני

דליתברר דשליח לקבלה הוא ומכי מטי גיטא לידיה איגרשא לה. שיט"ק בשם הרמ"ה. יג. דבאותה שעה שליש היה ונאמן, ובלבד במקוים, א"נ אע"פ שאינו מקוים אלא שאין הבעל טוען טענת מזויף וכו'. רשב"א. יד. רק שיאמר השליח [או האשה. רשב"א.] ניתן לו בפני עדי מסירה. תוס' הרא"ש. טו. אלמא אף לר' אלעזר בקיום חותמיו סגי. רשב"א. טז. דבשלמא אם לא אירע ספק זה ניחא דלא אסרינן קטנות דאם איתא שקיבל בה אביה קידושין היה אומרו בשעת מיתה, אבל כיון שאירע הספק ואתה צריך לחוש שמא קיבל בה קדושין ולא אמרו, כיון שאתה אוסרו בקרובותיה א"כ ניחוש לאוסרה. תוס' הרא"ש. יז. ולא פירש לו קדש לפלונית. תוס' נזיר יב. ד"ה אסור. יח. ואמאי, כל חדא וחדא נימא היינו היא. רשב"א. יט. דמשמע ליה דשאר קינין דעלמא אפילו לראובן מיתקנן ואם יש צורך לקן אחד לזיבה אחרת. תוס' נזיר יב. ד"ה ואילו. כ. ולהוי איסורא דאורייתא דהויא לה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה. תוס' נזיר יב. ד"ה אסור.

שליח נאמן דהא הימניה פי' בשליח שמינתו האשה לקבלה מיירי והשליח והאשה יחד הם בעיר ומשום הכי פליג רב חסדא ואמר דשליח נאמן שאין ביד הבעל לבטל אותה השליחות וכיון שהגט יוצא מתחת ידו אמר רב חסדא דשליח נאמן אבל בשליח להולכה א"א לומר דשליח נאמן שהרי הבעל יכול לבטלו ואין לך בטול גדול מזה כשאומר לפקדון נתתיו לך. ואם תאמר אין זה בטול גמור אלא גלויי דעתא בעלמא וכבר קי"ל כאביי דאמר (לעיל לד.) גלויי דעתא בגיטא לאו מילתא היא ולא בטיל עד דמבטלי ליה בפירוש ויאמר לו אי אפשי בשליחותך (והגט) [והכא] לא בטלו בפירוש אלא אומר בפקדון נתתיו לך לא בטיל והשליח נאמן ואם יתננו לאשה היא מגורשת זה לא יתכן דנהי דאין זה בטול גמור מ"מ כיון שיכול לבטלו ביטול גמור יהא נאמן לומר לפקדון נתתיו לך ע"י מגו דאי בעי מבטל ליה ואמר ליה אי אפשי בשליחותך כי אמר נמי לפקדון יהבתיה ניהלך יהא נאמן ואין לומר דלית ליה לרב חסדא מיגו דהא קי"ל בפ' האשה שנתאלמנה [כתובות כב.] דאמרי' מיגו מדאורייתא ומסברא הילכך אין לפרש מחלוקותם אלא בשליח לקבלה ואותבינן עליה דרב חסדא ממאי דתנן

האשה שאמרה התקבל לי גיטי צריכה שתי כיתי עדים שנים שיאמרו וכו' ואמאי ליהמניה לשליח. פי' צריכה עדים שיאמרו בפנינו אמרה לו לקבל גיטה אבל אם אין עדים בדבר אע"פ שהאשה מודה כי מינתו שליח והבעל מודה לו שנתנו לו והגט יוצא מתחת יד השליח שקבלו בעבור האשה אמרי' שאין האשה מגורשת דשמא האשה לא מינתו שליח ואמאי צריכה עדים בזה הדבר יהא השליח נאמן לומר שהאשה מינתו שליח כדאמר רב חסדא הכא דשליח נאמן באומרו לבעל כי לגירושין נתתו לי. ומתרץ **מי קא נפיק גיטא מתותי ידיה דליהמניה** פי' כשבא השליח ואומר כי האשה מינתני שליח במה נאמין לו כלום יוצא מתחת ידו כמו שיוצא עכשיו כשאומר לבעל לגירושין נתתו לי. הילכך שליח להולכה נאמן בלא עדים אבל שליח לקבלה אינו נאמן בלא עדים: **הדר מקשה ליה תינח אמרה קבל למה לי'** פי' נהי דבעי' עדים שאמרה לו האשה ומינתו שליח עדים שקבל הגט למה לי כיון שהגט יוצא מתחת ידו יהא השליח נאמן כדאמר רב חסדא ומשני **רבא ר' אלעזר היא דאמר עדי מסירה כרתי** פי' ואפילו אם הגט יוצא מתחת יד האשה צריכה להביא עידי מסירה כ"ש מיד השליח וכי פליגי רב הונא ורב חסדא אליבא דר' מאיר דלא בעי עידי מסירה ואילו נפיק הגט מתחת יד האשה נאמנת לומר לגירושין ניתן לי ואינה צריכה עידי מסירה וכשיוצא מתחת יד השליח פליגי רב הונא ורב חסדא דרב חסדא סבר אפי' לר' מאיר שכך נאמן השליח כמו האשה **ובעי תלמודא קרע למה לי** פי' מה צורך לשליח לקורעו ואהדר **רב יהודה בשעת**

מסורת הש"ס

א) תוספתא ב"מ פ"א [לעיל מ: קדושין סה: ב"מ ג:], ב) [שבת יח. ערובין כ: ב"מ לד. לב.], ג) [לעיל ט: וש"נ], ד) לעיל ב: ג. קדושין סו. [יבמות פח.], ה) [ב"ב קלד:], ו) [חולין יב.] ערובין לא: נזיר יב. ע"ש, ז) בס"א נוסף: ולא בקריעה, ח) [צ"ל אלעזר], ט) פי' שעדיין לא פי' איזה לחטאת ואיזה לעולה.

גליון הש"ס

תד"ה אסור בכל הנשים וכו' דאין זה חזקה גמורה. ע' לקמן סה ע"א תד"ה התקבל:

מוסף רש"י

הודאת בעל דין כמאה עדים דמי. בריתא היא בתוספתא דב"מ בפ' ראשון (ב"מ ג:) דכתיב (שמות כב) אשר יאמר כי הוא זה, הרי שסמך על מקצת הודאתו (קדושין סה:). **מידי גבי הדדי תניא.** חדא תניא ר' חייא וחדא תניא ר' אושעיא (שבת יח.). **ואין דבר שבערוה פחות משנים.** אין דבר ערוה ראוי להתירו בפחות משנים, דיליף דבר דבר מממון, כתיב הכא כי ימצא בה ערות דבר, וכתיב התם על פי שנים עדים יקום דבר (לעיל ב:). **חזקה שליח עושה שליחותו.** כל השלוחין עושין שליחותן ומחזקינן להו בכך, מאחר שנתרצו בשליחותן (חולין יב.). **צא וקדש לי אשה סתם.** שלא פירש לו באיזו עיר ואיזו אשה (נזיר יב.). **אסור בכל הנשים שבעולם חזקה שליח עושה שליחותו.** והלך וקידש לו אשה, וכיון שלא פירש לו הי מינייהו קדיש ליה ולא ידע איזו קידש לו, ואי הדר איהו האיש ונסיב איתתא דלמא זו היא אמה או בתה או אחותה של אותה האשה שקידש לו שלוחו, והן כולן אסורות לו כדאמר התם (ריש מס' ד"א) המקדש את האשה אוסר עליו שבע עריות (נזיר יב.).

מוסף תוספות

א. במביא גט ממדינת הים. רשב"א. ב. דאינו חשוד לקלקלה בידי שמים ומסתמא מסר לו גט כשר. תוס' הרא"ש. ג. דאינו יכול להתעכב עד שיתננו לה. רשב"א. ד. ומאי הימניה שייך והלא על העדים סמך. מרדכי. ה. (דברי התוס' צ"ל דסם בגמ' גל"ק אינו נאמן רק משום מיגו ולל"ב אינו נאמן משום דלאו מיגו הוא) ולשון תוס' הרא"ש: ומקשה לר"נ דאמר כיון דאתחזק בב"ד אי בעיא קלתיה לא אמרינן ומקשה מהא דשליש נאמן אלמא אפילו היכא דליכא מיגו נאמן שליש. ו. דשמא אינה רוצה לקלקל את עצמה. רשב"א. ז. ויודע שיש ביד השליש למוסרו לאשה וע"י כך תלך היא ותנשא בו. רשב"א. ח. לדידיה. תוס' הרא"ש. ט. לא מרענא הימנותיה דשליש. תוס' הרא"ש. י. ולא היה שליש מעולם. תוס' הרא"ש. יא. שידוע שהיה שליש. תוס' הרא"ש. יב. כי היכי

עין משפט נר מצוה

יח א מיי' פי"ג מהל' גירושין הלכה יא סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמא סעי' נה:
יט ב מיי' פי"ז מהל' טוען הל"ו טוש"ע חו"מ סי' פא סעי' ח:
כ ג מיי' פט"ו מהל' מלוה הלכה ח סמג עשין לב טוש"ע חו"מ סי' נו סעיף ח:
כא ד טוש"ע אה"ע סי' קמא סעי' נה:
כב ה מיי' פי"ג מהל' גירושין הלכה יב סמג עשין נ טוש"ע שם סעי' נו:
כג ו מיי' פ"ט מהל' אישות הל"ג סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לה סעי' יא:

פסקי רי"ד

שיאמרו בפנינו קבל וקרע ואפילו הם הראשונים והם האחרונים או א' מן הראשונים ואחד מן האחרונים וא' מצטרף עמהם פי' האשה שאמרה התקבל לי גיטי והוא חוזר ואמר קבלתי צריכה להביא לפנינו שני כיתי עדים שנים שיאמרו בפנינו אמרה לו לקבלו ושנים שיאמרו קבלו וקרעו ולקמן מפרש למה לי לקורעו: ואפילו הם הראשונים שאמרה בפניהם לקבל לה הם עצמם מעידים שראו שקבלו או א' מן הראשונים ואחד מן האחרונים וא' שלישי שנעשה עד בזו ובזו מצטרף עמהם ואע"ג דשליח להולכה אינו צריך עדים שהבעל עשאו שליח אלא הוא נאמן מפני שהגט שבידו מוכיח אבל שליח לקבלה שאין דבר המוכיח הדבר צריך עדים ואילו היו שנים אינן צריכין עדים אלא הם נאמנים לומר שהאשה עשאתנו שלוחים לקבלה שהשנים נאמנים בכל דבר ונ"ל שגם שליח של קידושין צריך עדים היאך מינהו הבעל שליח לקדש בפניהם שאע"פ שמוליך הקידושין בידו היה (מאלו) [מ"מ] אינו] מוכיח שהבעל נתנם לו ולא דמי לגט שכתוב בו אנא פלוני בר פלוני מעיר פלוני פטרתי פלונית בת פלונית שזו ודאי היא הוכחה גדולה שהבעל מסרו ולא חיישי' שמא לפקדון נתנו לו או מצאו בשוק אלא כיון שהוא מוחזק בו ויוצא מידו נאמן הוא לומר שהבעל נתנו לו וה"ה בשליח קדושין אם היה מקדשה בשטר אבל בכסף צריך עדים שמינהו שליח בפניהם ומאי דאמרי' בריש פ' האיש מקדש (קדושין מג.) שהשליח נעשה עד והאשה וע"א מתקדשת האשה כגון שיש עדים שהוא שלוחו וה"ה הכי נמי שליח להולכה דגט כיון שהוא נאמן בלא עדים מצטרף הוא עם ע"א בנתינת הגט ליד האשה לר' אלעזר דבעי עידי מסירה ואם היו שני שלוחים בקדושין אינן צריכים מפני שהן שנים והם נאמנים וגם לא עידי מסירה אלא הן הן עדים הן הן עידיו כדאמרי' התם: איתמר בעל אומר לפקדון ושליח אומר לגירושין מי נאמן רב הונא אמר בעל נאמן ורב חסדא אמר שליח נאמן רב הונא [אמר] בעל נאמן אם איתא דלגירושין יהביה ניהליה לדידה הוה יהיב לה ורב חסדא אמר

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

עין משפט
נר מצוה

כד א מיי' פ"ד מהל' תרומות הל"ו:
כה ב מיי' פי"ב מהל' גירושין הל"ב ד ופ"ד מהל' אישות הל"ג [ופט"ז שם הכ"ו] סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' יז סעי' ב:
כו ג מיי' פי"ב מהל' גירושין הל"ה סמג שם טוש"ע שם וסי' קמא סעי' נו וסי' קנב סעי' ב:
כז ד מיי' פ"ב מהל' גירושין הלי"ח סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קמא סעי' ב:
כח ה ו מיי' שם הלי"ט טוש"ע שם סעי' ו:
כט ז מיי' פ"ד מהל' זכייה ומתנה הל"ז סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמג סעי' טו:
ל ח מיי' פ"א מהל' עירובין הלי"ז סמג עשין מד"ס א טוש"ע או"ח סי' שסו סעי' ט:
לא ט מיי' שם הל"כ טוש"ע שם סעי' י:

פסקי רי"ד

השמד שנו אבל שלא בשעת השמד לא היה צריך לשנות אלא שנים שיאמרו בפנינו קבל וכיון דקי"ל דהלכה כר' אלעזר אין הלכה כרב חסדא שגם רב חסדא לא אמר אלא אליבא דר' מאיר דאמר עדי חתימה כרתי ולא בעי עדי מסירה. ומהכא מוכח דבעי ר' אלעזר עידי מסירה אע"ג דאיכא עידי חתימה: איתמר בעל אומר לגירושין ושליח אומר לגירושין. פי' שליח להולכה הוא והיא אומרת נתן לי ואבד ממני א"ר יוחנן הוי דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים ואינה מגורשת ואמאי וניהמניה לשלי' פי' דשליח להולכה נאמן ואינו צריך עידי מסירה כ"א האשה ושליח לקבלה מי קא נפיק גיטא מתותי ידיה דשליח דליהימניה וליהמניה לבעל דאמר ר' חייא בר אבין א"ר יוחנן הבעל שאמר גירשתי את אשתי נאמן מי קאמר גירשתי אפי' אילו הוה נאמן דמה לו לשקר הרי בידו לגרשה אלא הוא אומר ידענו אם נתנו השליח לאשה ונימא חזקה שליח עושה שליחותו דאמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה סתם ומת שלוחו אסור בכל הנשים שבעולם חזקה שליח עושה שליחותו הני מילי לחומרא אבל לקולא לא וליהמנה לדידה מדרב המנונא דאמר רב המנונא האשה שאמרה לבעלה גירשתני נאמנת חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה הני מילי היכא דליכא דקא מסייע לה אבל היכא דאיכא איניש אחרינא דמסייע לה מעיזה ומעיזה והא אית מילתיה דרב המנונא בפ' האשה שנתאלמנה (כתובות כב:) ולקמן בסוף פ' המגרש (פט:) כתב רי"ו ז"ל וכיון דאמרי' חזקה שליח עושה שליחותו לחומרא אי בעלה כהן היא איתסרא עליה. ולעלמא לא שרייה עד דיהיב לה גיטא אחרינא ואי מיית ועדיין לא יהיב לה גיטא אחרינא אסירא לכהן ואי אית לה יבם חולצת ולא מתייבמת עיין פתרון משנה זו בפ' האיש מקדש: מתני' נערה המאורסה היא ואביה מקבלין את גיטה אמר ר' יהודה אין שתי ידים זוכות כאחת אלא אביה מקבל

גמרא

א) הני מילי לחומרא אבל לקולא לא וליהמנה לדידה מדרב המנונא (א) דאמר רב המנונא ב) האשה שאמרה לבעלה גירשתני נאמנת חזקה אין האשה מעיזה פניה בפני בעלה ג) ה"מ היכא דליכא דקא מסייע לה אבל היכא דמסייע לה מעיזה ומעיזה: **מתני'** ג) ד) נערה המאורסה היא ואביה מקבלין את גיטה אמר רבי יהודה אין שתי ידים זוכות כאחת אלא אביה מקבל את גיטה בלבד וכל שאינה יכולה לשמור את גיטה אינה יכולה להתגרש: **גמ'** במאי קמיפלגי רבנן סברי ידא יתירתא זכי לה רחמנא ורבי יהודה סבר במקום אביה יד דילה לאו כלום היא: וכל שאינה יכולה לשמור את גיטה: ת"ר ג) ה) קטנה היודעת לשמור את גיטה מתגרשת ושאינה יודעת לשמור את גיטה אינה מתגרשת ואיזו היא קטנה יודעת לשמור את גיטה כל שמשמרת גיטה ודבר אחר מאי קאמר א"ר יוחנן ה"ק כל שמשמרת דבר אחר מחמת גיטה מתקיף לה רב הונא בר מנוח הא שוטה בעלמא היא אלא אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בריה דרב איקא ו) כל שמבחנת בין גיטה לדבר אחר אמר רב יהודה אמר ד) ז) רבי אסי צרור וזורקו אגוז ונוטלו זוכה לעצמו ואין זוכה לאחרים חפץ ומחזירו לאחר שעה זוכה בין לעצמו ובין לאחרים כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי דא ודא אחת היא מאי דא ודא אחת היא אמר רב חסדא אחד זה ואחד זה זוכה לעצמו ואין זוכה לאחרים מתיב רב חיננא וורדאן ה) ח) כיצד משתתפין במבוי מניח את החבית ואומר הרי זו לכל בני המבוי ט) ומזכה להם ע"י בנו ובתו הגדולים וע"י עבדו ושפחתו העברים י) האי שפחה היכי דמי אי דאתיא שתי שערות מאי בעיא גביה אלא לאו דלא אתיא שתי שערות וקתני זוכה לאחרים שאני שיתופי מבואות דרבנן אמר רב חסדא אישתיק וורדאן מאי הוה ליה למימר ו) ז) כל דתקון רבנן

בעין

רש"י

לחומרא. כי הא דרבי יצחק: **מתני'** היא ואביה. או היא או אביה היא יש לה יד דהא גדולה היא ואביה נמי זכאי לקבלו ומ"מ יד דידה כדקיימא קיימא דהא גדולה היא ואם היתה יתומה ט) היא מהוה את עצמה והיא מקבלת את גיטה והשתא נמי לא שנא: **גמ'** יד דידה לאו כלום היא. דלגמרי אוקמה רחמנא ברשותיה כל ימי נערות אלא א"כ ניסת: אינה מתגרשת. דכתיב ושלחה מביתו ט) מי שמשלחה ואינה חוזרת יצתה זו שמשלחה וחוזרת הכי דרשינן לה ביבמות בפרק חרש שנשא (דף קיג:) הלכך אפילו בקבלת אביה אינה מתגרשת: כל שמשמרת דבר אחר מחמת גיטה. שאם אבדה גיטה משמרת דבר אחר שאינו דומה לו וסבורה שהוא גיטה: הא שוטה בעלמא היא. ואין לך משלחת ט) וחוזרת יותר ממנה דמדלא קתני שמשמרת שטר אחר מכלל דלאו שטר הוא אלא מידי דלא דמי ליה: [צרור וזורקו]. קטן שנותנין לו צרור וזורקו וכשנותנין לו אגוז נוטלו: זוכה לעצמו ואינו זוכה לאחרים. אם זיכה אדם לחברו דבר ע"י אותו קטן שמסר בידו החפץ ואמר זכה בחפץ זה לפלוני לא זכה ואם בא הנותן לחזור חוזר: חפץ ומחזירו לאחר שעה. כשתובעין אותו ממנו: זוכה אף לאחרים. ומדרבנן: דא ודא. שתי תקנות אלו דינן שוה: מאי אחת היא. שניהם לזכות או שניהם שלא לזכות: וורדאן. מאנשי וורדניא מקום: משתתפין במבוי. להיות כל החצרות מוציאין לתוכו ויטלטלו בכולן: את החבית. שהיין בתוכה לשיתוף דסתם שיתוף ביין: מאי בעיא גביה. הרי היא יוצאת בסימנין: שיתופי מבואות דרבנן. דמדאורייתא אין אסור להכניס ולהוציא אלא מרשות היחיד לרשות הרבים: אשתיק וורדאן. נאלם שלא השיב תשובה על תירוץ זה:

מערימין

תוספות

הני מילי לחומרא אבל לקולא לא. ואפי' לרב ששת דאמר בפרק בכל מערבין (עירובין דף לב.) דבשל תורה נמי חזקה שליח עושה שליחותו הני מילי במקום שאם לא יעשה שליחותו יבא המשלח לידי עבירה אם יסמוך על השליח אבל כאן אם לא יתן גט או לא יקדש שלא יבא המשלח לידי עבירה בשביל כך מודה רב ששת דאין חזקה שליח עושה שליחותו לקולא ובס י) הארכתי: **נערה** המאורסה היא ואביה כו'. פירש בקונטרס דוקא נערה אבל קטנה דוקא אביה ולא היא אם יש לה אב והא דאמר בגמרא רבנן סברי יד יתירא זכי לה רחמנא היינו יד עצמה שניתוסף לה כשהיא נערה דכשהיתה קטנה לא היה לה יד כי אם יד אב ושוב הגיה רש"י בפ"ב דקידושין (דף מג:) ט) דה"ה קטנה והא דנקט נערה להודיעך כח דרבי יהודה א) וכן עיקר והביא ראיה רבינו יצחק ב"ר מאיר דבפרק שני דקדושין (דף מד:) פריך לרב נחמן דאמר אין נערה עושה שליח לקבל גיטה מיד בעלה מהא דתנן קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גט לידה הא נערה הרי זה גט ומשני כשאין לה אב אבל מעיקרא סלקא דעתן דאיירי כשיש לה אב ואפילו הכי קתני עד שיגיע גט לידה ש"מ דאף אם יש לה אב אם הגיע גט לידה מגורשת והא דאמרי' בגמרא יד יתירא זכי לה רחמנא היינו יד האב דיד עצמה עיקר שיש לה בבגרות ב) ולא ניתן לה יד האב לבטל כח ידה ור' יהודה סבר דבטל כח ידה וניתן לה יד האב: **וכל** שאינה יכולה לשמור את גיטה כו'. פי' בקונטרס יא) אפילו על ידי אביה דהא שוטה היא וא"ר (א) יצחק ושלחה מביתו מי שמשלחה ואינה חוזרת וכן בפרק חרש (יבמות דף קיג:) ג) ור"ת מפרש דעל ידי אביה מתגרשת אע"ג שאינה יודעת לשמור את גיטה והורה כך הלכה למעשה דהא לר' ינאי דדריש התם מונתן בידה מי שיש לה יד לגרש את עצמה יצתה זו כו' לפי אותו טעם מגורשת על ידי אביה ד) דהא אפילו פיקחת אביה מקבל את גיטה ותנא דבי ר' ישמעאל דמפיק מושלחה לא פליג עליה אלא בהא דמפיק מקרא אחרינא אבל משמע דליכא בינייהו מידי ה) וטעמא כיון שיש לה אב הוא שומרה מלחזור ועוד דבירושלמי (יבמות פי"ד ה"א) בהדיא קורא אותה שיש לה אב יכולה לשמור את גיטה א"כ מתגרשת על ידי אביה לכולי עלמא דהא לא מצרכי הכא אלא שתהא יכולה לשמור את גיטה וכן נראה דאי כשאינה יכולה לשמור את גיטה אינה מתגרשת אפי' ע"י אביה א"כ לענין קדושין נמי לא תתקדש דוילאה והיתה כתיב דאיתקש הויה ליציאה ולפי זה לא מיתוקמא הך סיפא דכל שאינה יודעת כו' ביש לה אב כר"י אלא כרבנן דלר"י מאי איריא אינה יודעת לשמור את גיטה דאינה מתגרשת על ידי עצמה אפילו יודעת לשמור אינה מתגרשת על ידי עצמה אבל באין לה אב מיתוקמא שפיר כרבי יהודה יב): **כל** שמבחנת בין גיטה לדבר אחר. היינו כפעוטות ופעוטות היינו כבר יג) שית וכבר עשר כל חד לפום חורפיה כדאמרי' לקמן וכנגדן בקטנה מתגרשת והשתא אי שיעורא דרב יהודה דאמר חפץ ומחזירו לאחר שעה קודם לשיעורא דפעוטות היה סברת רב יהודה אפכא דלרב יהודה זוכה לאחרים קודם שיהא מקחו מקח וממכרו ממכר ולרב חסדא לגמרי מדרב חסדא הוה אפכא דפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר ואין זוכים לאחרים עד שיביאו שתי שערות לרב חסדא מדפריך עליה משפחה שלא הביאה שתי שערות: **אלא** לאו דלא אתיא שתי שערות. וא"ת מאי שנא שפחה מבנו ובתו הקטנים דאין מזכה על ידם ואור"ת דלרבי יוחנן דאמר בפ"ק דב"מ (דף יב:) גבי מציאה לא גדול גדול ממש [כו'] אלא גדול הסמוך על שלחנו של אביו הוא קטן הוא הדין כאן אבל שפחה ו) בשכר טורחה אוכלת ולשמואל דאמר התם קטן קטן ממש ומפרש טעמא התם בשעה שהוא מוצאה מריצה אצל אביו צריך לומר דמהאי טעמא לכל דבר ידו כיד אביו ועל חנם דחק לומר ר"ת דשפחה אוכלת בשכרה דנראה דלא חשבינן יתום ידו כיד בעל הבית בשביל שהוא סמוך על שלחנו אלא דוקא בבנו ז) דכל הסמוכין על שלחן בעל הבית אין מציאתם שלו ובתו נראה דאפי' אין סמוכה על שלחן אביה מציאתה שלו משום איבה דלמא מסר לה למנוול ומוכה שחין כדאיתא בפ' נערה (כתובות דף מז.) דטעמא משום איבה שייך אפי' אינה סמוכה על שלחנו ואף בנערה עד שתיבגר וצריך ליזהר שלא לזכות ערוב ע"י בנו אפי' גדול אם סמוך על שולחנו דקיי"ל כר' יוחנן לגבי שמואל דלאו גדול גדול ממש ואין לתמוה דהכא אמר שפחה שהיא קטנה זוכה בעירוב ובפ' מי שהוציאוהו (עירובין דף מט:) אמרי' לשמואל דאמר עירוב משום קנין קטן לא דהתם דאית ליה בית לקטן קאמר ח): **שאני** שתופי מבואות דרבנן. משמע דרב יהודה ורב חסדא פליגי אי זוכה לאחרים מדאורייתא או לא ואע"ג דמציאת חרש שוטה וקטן לא הוי גזל אפילו לרבי יוסי אלא מדבריהם ט) הכא דדעת אחרת מקנה אותם שאני וא"ת והא זכיה היא מטעם שליחות ואין שליחות לקטן מאתם גם אתם (קידושין מא:) וי"ל דאין למעט קטן משליחות מקרא דתרומה אלא במילתא דליתיה י) בתרומה דנפשיה אבל בזכיה כמו שזוכה לעצמו זוכה נמי לאחרים וא"ת תקשי ליה לרב יהודה הא דאמרי' בריש האיש מקדש (שם דף מב.) איש זוכה ואין קטן זוכה וי"ל דהתם לא מיירי בדעת אחרת מקנה אותו אלא לאשמועינן דפסח שלו אינו יכול להמנות אחרים עליו דסלקא דעתין שיוכל להמנות משום דשה לבית אבות דלבית אבות דאורייתא ואין לו כח לזכות בו לאחרים ולא לעצמו: והוי לענין פסח כמו גדול י) אי נמי היא גופה קמ"ל דשה לבית אבות

מסורת הש"ס

א) כתובות כב: יבמות קטז נדרים לא. לקמן פט., ב) קדושין מג:, ג) [תוספתא פ"ד ע"ש], ד) בדפו"ר: רב, ה) עירובין עג: עט: נדרים פח:, ו) ב"מ יב:, ז) [פסחים ל: וש"נ], ח) [דברים כד], ט) צ"ל משלחה. רש"ל, י) בד"ה רב ששת, יא) בד"ה אינה ולשון תוס' לקוח מרש"י בקדושין דף מג:, יב) [וע"ע תוס' יבמות קיג: ד"ה יצתה ותוס' קדושין מג: ד"ה וכל שאינה], יג) פי' מבר שית עד בר עשר, יד) בדנפשיה. רש"ש.

גליון הש"ס

גמ' כל דתקון רבנן. פסחים דף לט: ודף קטו: יומא דף לא. ע"ז דף לד: בכורות דף נד: רש"י ד"ה היא ואביה וכו' היא מהוה את עצמה. לא זכיתי להבין מה דנקט רש"י היא מהוה עצמה דמזה ליכא ראיה כ"כ להכחיש די"ל דהתם כיון דהקדושין היו בקטנות מהוה ג"כ הגירושין בקטנות ודאמרי' גבי חרש (יבמות קיג:) כשם שכנס ברמיזה וכו'. והא בלאו הכי גם בקדשה אביה ונתייתמה מקבלת גיטה דלמאי נקט רש"י שפת יתר היא מהוה עצמה. וה' יאיר עיני: תד"ה נערה המאורסה כו' דה"ה קטנה. ע' לקמן ד' סה ע"א תד"ה תינוקת:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה וכל שאינה וכו' וא"ר יצחק ב"ר ישמעאל:

מוסף רש"י

נערה המאורסה. הוא הדין לקטנה, והאי דפליגי בנערה להודיע כחו דר' יהודה (קדושין מג:). היא ואביה מקבלין את גיטה. או היא או אביה, היא שהרי גדולה היא ויש לה יד ואביה שהתורה זיכתה לו לקבל קידושיה ואיתקש יציאה להויה, (והקטנה נערה אבל קטנה אביה ולא היא) ודוקא מן האירוסין אבל מן הנשואין היא ולא אביה, דמשנישאת אין לאביה רשות בה (שם). אין שתי ידים זוכות כאחת. בגט אחד (שם). וכל שאינה יכולה לשמור את גיטה אינה יכולה להתגרש. כר"י ע"י אביה, דהא שוטה היא, וא"ר יצחק ושלחה מביתו, מי שמשלחה ואינה חוזרת, יצתה זו שמשלחה וחוזרת, במסכת יבמות (קיג:) פרק חרש שנשא (קדושין שם). מניח את החבית. משלו אם ירצה (ערובין עט.). ומזכה להם על ידי בנו ובתו. ולומר להן קבלו חבית זו וזכו בה לשם כל בני מבוי (שם).

מוסף תוספות

א. דאף בנערה, פליג ואמר דאביה מקבל את גיטה ולא היא. רבנו קרשקש. ב. ולא היה ראוי שתהיה ברשות אביה כיון שהיא גדולה לכל דבר, אלא שזכה לו הכתוב. תוס' הרא"ש. ג. וא"כ לפ"ז קטנה שאינה יודעת לשמור גיטה אינה מתגרשת לא ע"י אביה ולא על ידיה. תוס' קידושין מג: ד"ה וכל. ד. [ד]כיון שיש לה אב הרי יש לה יד. תוס' יבמות קיג: ד"ה יצתה. ה. מדלא מפרש תלמודא מאי איכא בינייהו. תוס' הרא"ש בקידושין שם. ו. אע"ג דסמוכה על שולחנו. תוס' ב"מ יב: ד"ה כאן. ז. שרגיל לפרנסו ואם לא יהיה מציאתו לאביו יש לחוש שלא יתן לו מזונות. תוס' עירובין עט: ד"ה ומזכה. ח. [ו]קטן לאו בר אקנויי הוא. רשב"א עירובין מט: ולא כפירש"י שפירש (בעירובין מט.) שאינו גובה העירוב לפי שאינו זוכה. תוס' ב"מ שם. ט. י"ל דהתם היינו טעמא משום דבמציאה ליכא דעת אחרת מקנה, אבל. ר"ן. י. הואיל דשייך באכילת פסחים וצריך להמנות עליו דכתיב (שמות יב) 'שה לבית', אפי' קטן. תוס' קידושין מג: ד"ה איש.

מערימין. לפדותו בלא מומס. שלמה מוסיף מומס כשפודה את מעשר שני שלו ואינו מוסיף מומס על של אחרים שם קונהו מחבירו: **ופדו בהן מעשר שני.** ממנו דהוו להו אחרים לגביה וכסו סמוכים על שולחנו ושלהם שלו שהם מחוברים וגומעים לו: **אלא נומן שהיובל נוהג.** דשעתו מסוגל ומשתמט מלפדות ומיהו אלא נומן שהיובל נוהג לא מצי מפקע ליה מעשר שני דכתיב (ויקרא כה): **שנת מדום.** תלוקות בזכיית קטן: **וכנגדן בקטנה.** מציב לה יודעת לשמור קידושי ומתקדשת בקידושי אמה או אחיה לדעתה או בקבלת עצמה שהם יתומה היא: **למיזן.** שלריכה למזן ואינה יוצאה בלא מיזון דתנן ביבמות (דף קו:) כל מיזונה שאינה יכולה לשמור קידושי אינה לריכה למזן וזו יודעת לשמור היא: **הפעוטות.** תנן בהניזקין (לעיל דף מג.) למקחן מקח במטלטלין ופרקיון כסבר שיח כסבר תמני: **וכנגדן בקטנה.** מסהניגיה לימים הללו משלמה ואינה מוכרת קרינא בה ומתגדשת בקבלת עלמה אפי' קיבל בה מביא קידושין ומת ואע"פ שקידושיה קידושין מן המובה: **הניעו לעונת נדרים.** שהם אחת לשני עשרה נדרים ונדקין כדתנן במס' נדה (דף מב:) בת אחת עשרה שהם ויום ויש ימים אחד נדרים ונדקין ואם יש ימים שלא נדרה לשם מי נדרה לשם מי הקדישה נדרה נדר והקדישה הקדש: **תולה.** שם הביאה מימיון ולא אמרי' שומא גיטו אבל קודם הזמן הזה קטנה היא ואין מימיה מימיון ואינה תולה אפי' כתוב בפרקים[ט] ומקשינן שהם לאפי: **למכור נכסי אביו.** קרקעות: **עד שיחה בן עשרים.** הוי קטן: **מתני' אם רצה הניעו לזמזון.** קודם שיגיע גט לידה: **פסול.** לפיו לגוונו שילעיזו עליו שם וקפידא היא: **הרי היא במקום פלוני.** אינו שלא כמלאכה מקום שם ממלאנה: **ור' אלעזר מכשיר.** טעמא מפרש בגמ': **גמ' מאי שנא רישא דלא פניא.** רבי אלעזר גבי תן גט זה למאמי במקום פלוני וקמני פסול: **מדעתיה מגרש.** והאידנא תנאי בו אינה לממיר קפידא היא ודוקא קאמר ליה אבל אי אמיכי דעבול כהאי מיגרשה מנא ידעה דניחא ליה לנעבל למיתבי אתם שלך אינה שלא כמלאכה מקום שם ממלאנה: **מתני' הנח לי גיטי זמזלא בפרומה.** שם אחת כאן היא שם שיגיע גט לידה: **לאומו מקום.** שכך אמרה לו שלא שלומי לקבלה שלא שם ובגמרא פריך וגיטא מיהא היכי הוי זמזלא וקיבלו במקום אחר ואפי' כשיגיע שם והא תנן לעיל פסול: **אומר מיד.** משפיימ מאלה. רבי אלעזר לטעמיה דאמר כשקיבלו במקום אחר כמלאכה מקום היא לו ומשעת קבלה מיגרשה לה לפיכך משעה שפירש מלפניה לאסורה שמא מלאו חוץ לעיר וקיבלו ויימנו: **גמ' ויימנין דמשעתא ניה נמנו.** כיון דהדר אמרה ליה הכי מכלל דלא קפדה אי מקבל ליה בדוכתא אחריתא והאי דקבעה ליה עיקר בשעת מסקיא הכי קאמרה לה שלא שלומי לקבלה להמגרש אני על ידך עד למטית אתם להא

כעין דאורייתא תקון. והא דסגי בהגבהת טפח עי"ו) גבי חבית של אימופי מזוהות אפי' לפירוש הקונטרס[יו] דלא קניא הגבהה בעלמא אלא בג' טפחים[א] משום דשיך ליה כעין לתוריית כיון דמגביה כר זמייה ויש בה הגבהה קלת: **ופדו בהן מעשר שני.** וא"ת ומאי מהני פדיית קטן והא אין מעשר קטן כלום וכ"ל (פרשת בחקומי) ממעשר קטן שאינו פודה מעשר שני ותנן נמי (תרומות פ"ל מ"ב) שמשמה לא יתרומנו וקטן שד מנייהו ולעיל בהניזקין (דף נב.) תניא לפוטרופין מורמין ומעשרין ממשם שלל קטן לא ומאי שנא פדיית מעשר מתרומה וי"ל דלמיל בפ"ל במ' (פ"ל מ"ג) דהגיעו לעונת נדרים כשם שנדלן נדר כך תרומתן תרומה וכשם שמל שם תרומה על פיו ומשמלי טבל בפלייתה ס"ל מתחלג מעשר שני על ידו וא"ת היאך פודה לאחרים הא אפי' למ"ד זוכה לאחרים היינו כשדעת אחרת מקנה לוחו לאחרים ופדיית מעשר נהי דמשניגיו ליה זוכה לאחרים מ"מ מין דעת אחרת מקנה לוחו לאחרים ע"י זכייה קטן והוי כמו שליחה דלא זכי מדלוריימא וי"ל כיון דמופלא שמעון לאיש לאחריתא ותרומתו תרומה ומזלולו מילול שם לגבי ממון זוכה לאחרים מן התורה כשדעת אחרת מקנה לוחו ג"כ לעניין מילול מעשר יש לו להועיל אפי' דלא דעת אחרת שלל לרב מסקנא דאין זוכה לאחרים אע"פ שלעצמו יוכה לאחרים מילול אע"פ שלעצמו מהלוי: **ואמה העבריה בזמן הזה מי איכא.** ס"ע ס"ו) הוה מלי למיפרך אי בזמן הזה למה לו להעריס[ב] והלא יכול לחלל שוה מנה על שוה פרוטה ותומשה ולמלן אמר בהזהב (ג"מ דף נב:) לבעיגן יש) [לף] בתומשה שוה פרוטה יחלל שוה מנה על תמש פרוטות[ג]: לעיל **צרור** וזוורקו **זוכה לעצמו.** וא"ת והא לתנן נמי שמת (ג"ע דף קנו:) זכין לקטן[ד] ואין זכין לגדול[ה] הא קטן גופיה אמר הכא דזכי ל"ל להתם[ו] בפתוח מכאן[ז] לי נמי[ח]

בקטן מלינן למימר להתם משמיה דר"ל קאמר ולית ליה ס"ל דהא מסיק התם דמכללא מיתמר ומוכח מעובדא דאמה לקמיה דרבא דפתוח מכאן עשרים לזכין נכסי כו' לסבר רבא בן י"מ[ט]: **התקבל לי גיטי אסורה לאבוך בתרומה מיד.** הוה לן למימר לחוקי מאה מחזקתה שלא נתגרשה שלא מומרת בעלמא היא שהמחילו מכמים משום לחזקה שלא עושה שלימותו ומע"ג דאין ביד השלים לעשות שמא לא יתן לו[ד] את הגט כמו שאמור בכל הגטים שבעולם[יא] מע"ג דכל אחת היא לו בחזקת היתר וגם אין ביד השלים לעשות שלימותו

כעין דאורייתא תקון ואידך כי אמרינן[ב] כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון במילתא דאית לה עיקר מה"ת אבל מילתא דלית לה עיקר מן התורה לא מתיב רב אויא ג[א]מעריסין על מעשר שני כיצד אומר אדם לבנו ובתו הגדולים לעבדו ושפחתו העברים הא לכם מעות הללו ופדו בהן מעשר שני זה ג[ב](ואוכלו בלא חומש) האי שפחה ה"ד אי דאתיא ב' שערות מאי בעיא גביה אלא לאו דלא אתיא ב' שערות הכא במאי עסקינן בבמעשר בזמן הזה דרבנן ואמה העבריה בזמן הזה מי איכא והתניא ד[ג]אין עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג ד[ד]אלא בעציין שאינו נקוב דרבנן אמר רבא ג' מדות בקטן ה[ה]צרור וזורקו אגוז ונוטלו ה[ו]זוכה לעצמו ואין זוכה ל[ז]לאחרים וכנגדן בקטנה מתקדשת למיאון ז[ח]הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין ח[ט]וכנגדן בקטנה מתגרשת בקידושי אביה הגיעו לעונת נדרים [י]נדריהן נדר והקדשן הקדש וכנגדן בקטנה חולצת ולמכור בנכסי אביו [יא]עד שיהא בן עשרים:

מתני' [יב]קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גט לידה לפיכך אם רצה הבעל לחזור יחזור [יג]שאין קטן עושה שליח [יד]ואם אמר לו אביה צא והתקבל לבתי גיטה אם רצה לחזור לא יחזור [טו]האומר [טז]תן גט זה לאשתי במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר פסול [יז]הרי היא במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר כשר [יח]האשה שאמרה התקבל לי גיטי במקום פלוני וקיבלו לה במקום אחר פסול ר' [יט]אלעזר מכשיר [כ]הבא לי גיטי ממקום פלוני והביאו לה ממקום אחר כשר: **גמ'** [כא]ורבי אלעזר מאי שנא רישא דלא פניא ומאי שנא סיפא דפניא איהו דמדעתיה מגרש קפיד איהי דבעל כרחה מתגרשת [כב]מראה מקום היא לו: **מתני'** [כג]הבא לי גיטי אוכלת בתרומה עד שיגיע גט לידה התקבל לי גיטי אסורה לאכול בתרומה מיד התקבל לי גיטי במקום פלוני [כד]אוכלת בתרומה עד שיגיע גט לאותו מקום ר"א אוסר מיד: **גמ'** וגיטא מיהא הוי והאמרת רישא לא הוי גיטא לא צריכא דאמרה ליה התקבל לי גיטא במתא מחסיא וזימנין דמשכחת ליה בבבל [כה]וה"ק ליה משקל כל היכא דמשכחת ליה שקליה מיניה

גיטא

כגבדו בקטנה ועוד יש לומר דהכל גרסי' רבה להא מסיק ולמכור בנכסי מבין עד שיהא בן עשרים ובפרק מי שמת (ג"ב דף קנה.) אמר רבה אמר רב חסדא אחד זה ואחד זה אחת היא אמר רב חסדא אחד זה ואחד זה זוכה לעצמו ואינו זוכה לאחרים פי' זכיית הקטן היא מדרבנן ומ"ה אינו זוכה לאחרים עד שיביא שתי שערות שתהא זכייתו מן התורה והלכה כשמואל; אמר רבא שלש מדות בקטן צרור וזורקו אגוז ונוטלו זוכה לעצמו ואינו זוכה לאחרים (בבוגרית) [וכנגדן] בקטנה מתגרשת בקידושי אביה פי' יש לה יד להתגרש ואע"פ שקדושה אביה שהן קדושי תורה ואע"פ שאין לה דעת שהיא קטנה עדיין משום דלא בעינן דעת אשה בגט ולא בעינן אלא שתהא ידה חשובה יד וכיון שמבחנת בין אגוז לצרור מבחנת נמי בין גיטה לדבר אחר והילכך מתגרשת בקבלתה. ודוקא אם מת אביה אבל בחייו לא כדפרישית דדוקא נערה ולא קטנה. **הפעוטות מקחן ממכרן ממכר במטלטלין** (בוגרית) [וכנגדן] בקטנה מתקדשת למיאון פי' זמן הפעוטות פירשנו (נט.). כבר שית כבר שבע כבר תמני כבר תשע כבר עשר כל חד וחד לפום חורפיה וכנגדן בקטנה יתומה ס) מתקדשת למיאון פי' הכי תנן ביבמות (קו:) כל תינוקת שאינה יכולה לשמור קדושיה אינה צריכה למאן שאין קדושיה קדושין אפילו מדרבנן ואינה צריכה למאן דאמר שיכולה לשמור קדושיה וזמנה היא כפעוטות וזו צריכה למאן שאם לא מיאנה בקטנותה עד שלא הביאה שתי שערות שוב אינה יכולה למאן דאמר וצריכה ממנו גט אבל אם היא פחותה מזמן הפעוטות שנתקדשה פחות מבת שש אינה צריכה למאן דאמר ואע"פ שהגדילה ולא מיאנה אינה צריכה גט ואי ק' למה שינה רבא זמן מתקדשת למיאון לזמן מתגרשת בקידושי אביה והלא בשניהם שנינו לשון אחד. גבי גירושין תנן הכא וכל שאינה יכולה להתגרש ודכותה תנן גבי מיאון בפ' בית שמאי כל תינוקת שאינה יכולה לשמור קדושיה אינה צריכה למאן דאמר והיכי מצינן לחלק ביניהן. י"ל שמשמיה קדושיה היא יותר גדולה משמירת הגט שאינה אלא לפי שעה שמה צורך לה בשמירתו אינו דבר השוה ממון ואינו אלא לפי שעה כדי שתתגרש בו ואינה צריכה אלא הבחנה בעלמא להכירו ומשום הכי בבריאה איזו היא קטנה שיודעת לשמור את גיטה ומסיק רב הונא בר מנוח כל שמבחנת וכו' אבל שמירת הקידושין צריכה להיות בת דעת שתשמרם יפה ולא תאבדם ובקידושין בעי' דעת אשה דהילכך צריך שתהא בת דעת בפעוטות אבל בגירושין לא בעי' דעת אשה

ס) גי' רבינו חנ"ל כגי' הכי"ף כתן זמנן מתקדשת למיאון הוא משתגיע לעונת הפעוטות וכמו דמוקי רבינו בפמוך.

גליון הש"ס

תר"ה ואמה העבריה וכו' הוה מצי למיפרך. ע' בכורות ד' ל ע"ב תד"ה בתמניה דר"י:

מוסף רש"י

אין עבד עברי נוהג. למימו ממכר בזמן הזה (ערכין כט.). אלא בזמן שהיובל נוהג. דמלי למיקרי ביה עד שנת היובל (קדושין סח.). **הפעוטות.** כגי תשע ושמונה (בתובות נ:). **מקחן מקח כו' במטלטלין.** שם מכר מטלטלין (לעיל נח.) במטלטלין דוקא שבל מקרקעי לא עד שיחפו בהן שנים עשרים או עד שיחפו בהן כדי אינו גט עד שיגיע גט לידה. שאין הקטן עושה שלים שלים אלא לגט שלומא לידה הוא אלא שלומא לידיה הוא (לעיל סב.). **לאו בעל שלומא.** לאו בעל להולמה ויתנהו לה (קדושין מד:).

מוסף תוספות

א. דנקא ליה מתורת לבוד. ר"ש קדושין סה: ובציר מג' לאו הגבהה היא. ר"ש כתובות נא: ב. לפטור מחומש. תוס' כתובות ג. ד"ה [ד]נמתניה. ג. אלא משלך לי בפירכא אחרינא וכו'. תוס' כתובות ג. ד"ה [ד]נמתניה. ד. הואיל ואין לו יד להזכות לעצמו ממון שנותנין לו תקנו חכמים שיהא אחד זוכה ומקבל לצורכו. רשב"ם ג"ע קנו: ה. שהרי יכול להזכות בעצמו. שם. ו. בקטן. תוס' ר"ש"ם. ז. שלא הגיע למידה זו. תוס' ר"ש"ם: שאינו מבחין בין צרור לאגוז. רשב"ם. ח. דכי אמרי' זוכה לעצמו דוקא במטלטלין ודוקא בשהגיעו לידו אבל בהקנאה אחרת כגון אגב. ר"ן. ט. דאינה חולצת עד שתהא גדולה. תוס' נדה מו. ד"ה אבל. י. של קטנה. ריטב"ם. יא. דגדלות האשה ממהרת לבא משל איש. רשב"ם. יב. דכנגדן בקטנה משמע שהגיעה היא לעונת נדרים דהיינו בת י"א שנה. תוס' ר"ש"ם. יג. פירוש לרבי יוסי תוס' נדה שם. יד. הבעל. פי' הר"ן.